

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสังคมได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกทั้งยังส่งผลกระทบถึงการจัดการศึกษาของประเทศด้วย การศึกษานั้นนอกจากจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและการแก้ปัญหาแล้วยังเป็นเครื่องมือและกระบวนการสำคัญในการพัฒนาบุคลากรทุกๆ ด้าน กระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการศึกษา เห็นว่าสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นหากจะพัฒนาการศึกษาไปตามปกติจะไม่ทำให้การจัดการศึกษาของประเทศก้าวทันการเปลี่ยนแปลง จึงจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ โดยการปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสามารถและมีความสุข การจะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้ง ด้านวิชาการ งบประมาณการบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556, หน้า 3)

แต่จากการรายงานของสภาการศึกษาที่ได้ติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาในวาระครบรอบ 4 ปีของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจและจากผลการประเมินคุณภาพ ภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรอบแรก (พ.ศ. 2544-2548) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้ประเมินสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 26,584 โรงเรียน พบว่า มีสถานศึกษาเพียงร้อยละ 34 เท่านั้นที่มีคุณภาพได้มาตรฐานที่เหลือร้อยละ 66 คุณภาพยังไม่ได้มาตรฐานและเกือบทั้งหมดเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก

ที่ตั้งอยู่ในชนบท (จันทร์จิรา จุมพลหล้า และคณะ, 2557, หน้า) และนำมาซึ่งข้อเสนอให้มีการยุบโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตามสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2549 หน้า 13) ได้ระบุว่า การประเมินคุณภาพด้วยมาตรฐาน ตัวชี้วัดจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษานั้นได้เหมาะสมต่อการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีศักยภาพไม่เท่ากัน โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ จากเอกสารที่ใช้ประเมินจึงไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนอีกทั้งตัวชี้วัดที่ถูกออกแบบโดยหน่วยงานส่วนกลางที่ยุบและควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กและมีปัญหาเพราะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนพานคะแนนสอบ O-Net ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อความรู้เพียงด้านเดียว ไม่ได้ถนัดถึงชีวิตของชุมชนซึ่งในความเป็นจริงชุมชนมีความพึงพอใจต่อโรงเรียนขนาดเล็กทั้งในด้านการเรียนการสอนการพัฒนาทักษะกิจกรรมการเรียนรู้รวมถึงความสะดวกในการเดินทาง

ดังนั้นในการประเมินคุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจึงควรมีการพิจารณาจากประสิทธิผลองค์การในมิติต่างๆ ให้มากกว่าการวัดคะแนนความรู้ของนักเรียนเพียงด้านเดียวซึ่งประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กต้องสอดคล้องกับบริบทของชุมชนด้วยทั้งนี้ในการกำหนดตัวชี้วัดของประสิทธิผลองค์การจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีทุกส่วนทั้งผู้บริหารโรงเรียนครูผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนอีกครั้งตั้งเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาระดับชาติด้วยโดยประสิทธิผลของโรงเรียนในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้ 3 กลุ่มตัวบ่งชี้ คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรฐานส่งเสริม ให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 38 กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและกรอบกลุ่มหลักเกณฑ์ในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ 1) มาตรฐานที่วัดด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา 2) มาตรฐานที่วัดด้วยการบริหารจัดการศึกษา 3) มาตรฐานที่วัดด้วยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) มาตรฐานที่วัดด้วยการประกันคุณภาพภายใน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2553, หน้า 6) ในพื้นที่ภาคการศึกษาที่ 11 มีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการชั้นพื้นที่ที่อยู่ในเขตจังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร รวม 763 โรงเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เปิดทำอาหารเรียนการสอนปกติและมีผลการประเมิน ประสิทธิภาพที่แตกต่างกัน โดยมีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวนหนึ่งมีผลการ ประเมินอยู่ในระดับดีเยี่ยม ซึ่งสามารถเป็นแบบอย่างในการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน แก่โรงเรียนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

ในการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค การศึกษาที่ 11 นี้จะได้ทำการศึกษารูปแบบและรูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในเขตจังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร เพื่อนำไปสู่การหาข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรูปแบบ การพัฒนาประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคการศึกษาที่ 11 ซึ่งผลการวิจัยจะสามารถช่วยให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้นำไปใช้ปฏิบัติในการ พัฒนาปัจจัยและประสิทธิผลองค์กรให้มีคุณภาพในระดับที่สูงขึ้นจะส่งผลต่อการพัฒนา คุณภาพและการคงอยู่ของโรงเรียนขนาดเล็กในอนาคตต่อไป

คำถามของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กรของ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคการศึกษาที่ 11 ลักษณะเป็นอย่างไร
2. รูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กรของ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคการศึกษาที่ 11 ทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม เป็นอย่างไร
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์กร ของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในภาคการศึกษาที่ 11 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11
2. เพื่อศึกษารูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 ทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ใน 2 ด้าน ดังนี้

1. ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

ทราบได้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

2. ประโยชน์ในเชิงประยุกต์ใช้

2.1 โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 สามารถนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้มีมาตรฐานคุณภาพทางการปฏิบัติและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาแห่งนี้และแห่งอื่นๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

2.2 ได้ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 และข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ วัฒนธรรมองค์การและธรรมาภิบาลที่เป็นปัจจัยสำเร็จต่อการบริการจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 มีเนื้อหา ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านจินตนาการ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ
2. วัฒนธรรมองค์การ ได้แก่ 1) ด้านความเชื่อ 2) ด้านค่านิยม 3) ด้านขนบธรรมเนียม 4) ด้านบรรทัดฐาน และ 5) ด้านองค์การ
3. ธรรมาภิบาล ได้แก่ 1) ด้านความโปร่งใส 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านนิติธรรม 4) ด้านคุณธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านความเสมอภาค
4. ประสิทธิผลองค์การ ได้แก่ 1) กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน 2) กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และ 3) กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ระยะที่ 1 คือภาคประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและการถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบด้านประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่มีผลการประเมิน

การประกันคุณภาพภายในระดับดีเลิศ จำนวน 10 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คุณสมบัติของผู้ที่เกี่ยวข้องวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีประสบการณ์ทางการศึกษาไม่น้อยกว่า 15 ปีขึ้นไป ได้แก่

1.1 นายดิเรก อินทนาม ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1.2 นายบุญไทย แสนอุบล ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1.3 นางไครดา พรหมสาขา ณ สกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

1.4 นายชูชาติ มาลาอินทร์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกสะอาด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

1.5 นายสุเทพ เหลาแก้ว ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยแสง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

1.6 นายชัชวาล ฐรนนท์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านขุนภูมิ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

1.7 นายวีระชัย จักรไชย ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเตือศรีคันไชย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

1.8 นายปฏิวัติ นารินทร์รักษ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยางคำ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

1.9 นายวิรัตน์ คณิสาร ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปะสะแบง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

1.10. นายฐิตินันท์ นันทะศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนอุดม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11

2. การถอดบทเรียนโรงเรียนต้นแบบด้านประสิทธิผลหรือโรงเรียนที่มีผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในระดับดีเยี่ยม จำนวน 3 แห่ง ดังนี้

2.1 นายทัศนเทพ เทพสุระ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองนกเขียน ตำบลร่มเกล้า อำเภอนิคมน้ำอ้อย จังหวัดมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

2.2 นายบุญธรรม อ้วนกันยา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านหนองแคน ตำบลยอดขาด อำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

2.3 นายรัฐพงษ์ โพนพันธ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านห้วยแค ตำบลตองโขบ อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 2 ศึกษาความสอดคล้องกลมกลืนของ รูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 673 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเทคนิคการใช้สถิติวิเคราะห์ โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ซึ่งมีการกำหนดขนาดของกลุ่ม ตัวอย่าง 5 เท่า ถึง 20 เท่าของตัวแปรสังเกตได้ (Ding, Velicer, & Harlow, 1995: pp. 119-143) เนื่องจากขนาดตัวอย่างมีขนาดใหญ่ จึงมีโอกาสที่ตัวแปรจะมีการแจกแจงเป็นปกติ มากกว่าตัวอย่างที่น้อยกว่า (Hair, Tatham, & โดยการวิจัยครั้งนี้มีความผิดพลาดได้ไม่เกิน ร้อยละ 5 จึงมีขนาดตัวอย่างเท่ากับ 361 (18x20) ตัวอย่าง

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในระยะที่ 3 ศึกษาข้อเสนอแนะต่อการพัฒนา รูปแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 โดยการประชุม สันทนาการกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน คุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและมีประสบการณ์ด้านการศึกษา 10 ปีขึ้นไป ได้แก่ ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนคณะกรรมการ สถานศึกษา เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

3.1 นายมงคล รุณธาตุ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ ประถมศึกษาจังหวัดนครพนม เขต 1

3.2 นายบุญธรรม อ้วนกันยา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียน บ้านหนองแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1

3.3 นายอานวย สิทธิคุณ ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1

3.4 นายวัชรระ คำพลงาม ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

3.5 ดร.จิระศักดิ์ สร้อยคำ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลนิคมน้ำอูน จังหวัดสกลนคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.)

3.6 นางสาวนารี ศรีนา ตำแหน่ง ครูโรงเรียนบ้านหนองแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

3.7 นางพัชรินทร์ ทัศคร ตำแหน่ง ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองแคน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1

3.8 นายนรชัย พรหมพิมพ์ ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลยอดชาติ อำเภอวังยาง จังหวัดนครพนม

3.9 ดร.พลกฤต กิติเงิน ตำแหน่ง ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลยศวดีนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร

3.10 นายฐิติพันธ์ นันทะศรี ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

1. ด้านตัวแปรอิสระ

- 1.1 วัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย 1) ด้านความเชื่อ
2) ด้านค่านิยม 3) ด้านขนบธรรมเนียม 4) ด้านบรรทัดฐาน และ 5) ด้านองค์กร

2. ด้านตัวแปรต้นกลาง

- 2.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ด้านวิสัยทัศน์
2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านจินตนาการ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ
2.2 ธรรมภิบาล ประกอบด้วย 1) ด้านความโปร่งใส 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านนิติธรรม 4) ด้านคุณธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านความเสมอภาค

3. ด้านตัวแปรตาม

- ประสิทธิผลองค์การ ประกอบด้วย 1) กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน
2) กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และ 3) กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม

ขอบเขตด้านสถานที่ดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้พื้นที่ศึกษาเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร

ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคการศึกษาที่ 11 มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาของการวิจัย ปี พ.ศ. 2561–2562 เป็นเวลา 2 ปี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

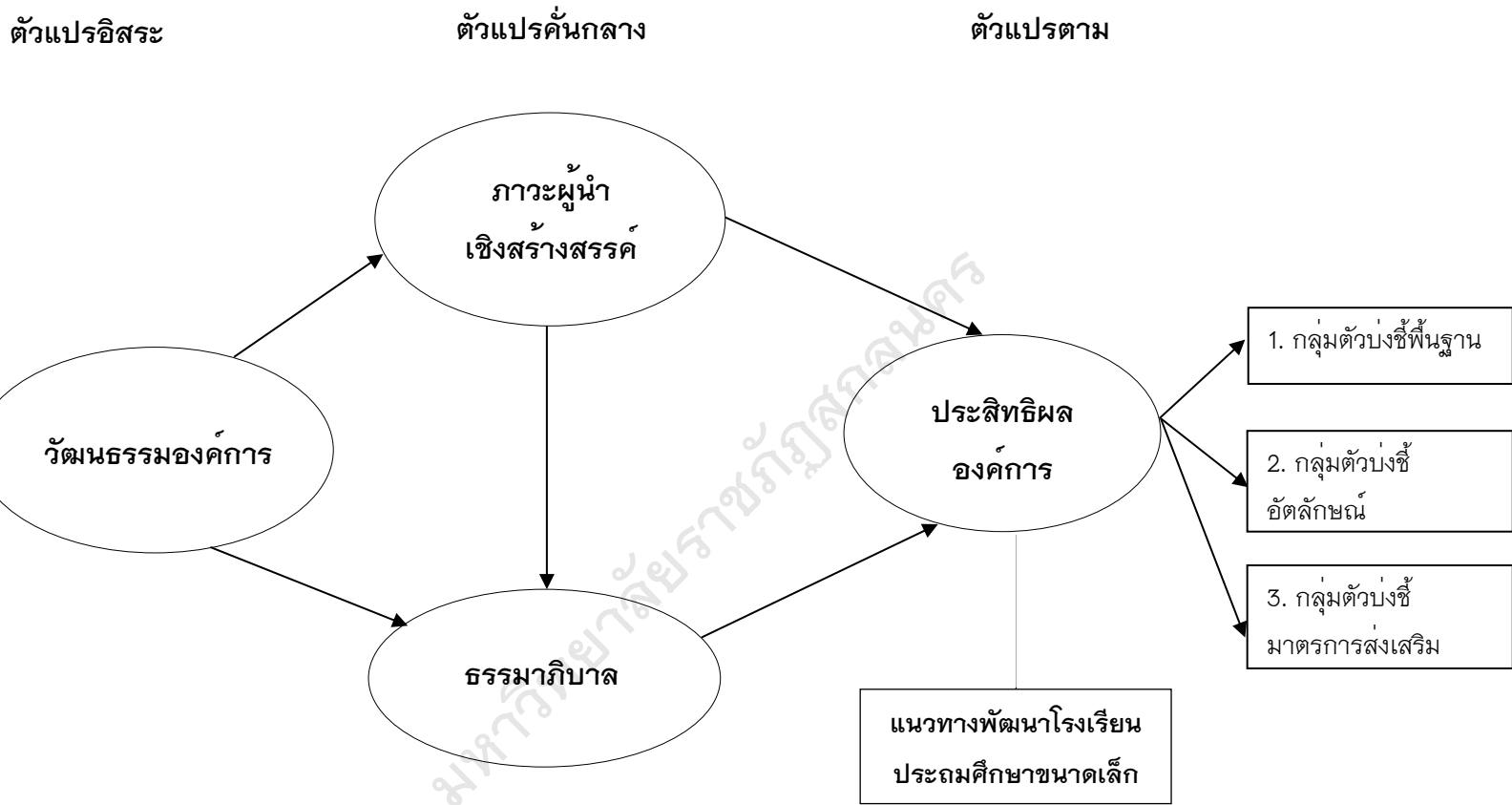
การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รังสรรค์ ประเสริฐศรี, (2551); นเรศ บุญช่วย, (2553); กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, (2555); วิมล จันทร์แก้ว, (2555); Chernin, (2001); Bennis, (2002); Couto & Eken, (2002); Katz, (2003); Parker & Begnaud, (2004); Palus & Horth, (2005); Dubrin, (2007); Danner, (2008); Harris, (2009); Ubben, Hughes & Norris, (2011) ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 4 ด้าน คือ
  - 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความยืดหยุ่น 3) ด้านจินตนาการ และ 4) ด้านบุคลิกภาพ
2. องค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จุฑาพรรธ ผดุงชีวิต, (2551); ณัฐรุฬพันธ์

เขจรนันท์, (2551); กาญจน์ระวี อนันต์อักษรกุล, (2556); ญัฐธิดา ชูเจริญพิพัฒน์, (2556); Schein, (1983); Sergiovanni, (1988); Lee, (1994); Schein, (1996); Schermerhorn, (1999); Coulter, (1999); Daft, (2004); Cummings & Worley, (2009); Cameron & Quinn, (2011) ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์การจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านความเชื่อ 2) ด้านค่านิยม 3) ด้านขนบธรรมเนียม 4) ด้านบรรทัดฐาน และ 5) ด้านองค์การ

3. องค์ประกอบของธรรมาภิบาลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, (2546); สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, (2551); สถาบันพระปกเกล้า, (2549); เบญจวรรณ วันดีศรี, (2550); สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, (2551); สุธรรม สังสิริ, (2553); OECD, (1990); World Bank, (2001); John Graham et.al., (2003); Tennekes, (2005); UNESCAP, (2008) ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ องค์ประกอบของธรรมาภิบาลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านความโปร่งใส 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านนิติธรรม 4) ด้านคุณธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านความเสมอภาค

4. องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การ มี 3 ด้าน คือ 1) กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน 2) กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และ 3) กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม (สำนักรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555, หน้า 17-18) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์กรของการพัฒนาโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคการศึกษาที่ 11 ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลองค์กร หมายถึง ทิศทางหรือแนว
ทางการจัดการศึกษาเพื่อควมมีประสิทธิผลของสถานศึกษาของการพัฒนาโรงเรียน
ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคการศึกษาที่ 11 ประกอบด้วย

1.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร
บุคลากรในการส่งเสริมและสนับสนุนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการนำ
ความรู้ ทักษะต่างๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อนำผู้ร่วมงานให้ร่วมมือปฏิบัติงานไปสู่ความ
มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจนต่อการพัฒนา
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในภาคการศึกษาที่ 11 ประกอบด้วย

1.1.1 ด้านวิสัยทัศน์ หมายถึง การพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษา
ขนาดเล็กของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมกันวางแผน กำหนด
เป้าหมายได้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน และมีวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่เกิดจาก
การระดมความคิดเห็นและยอมรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอเพื่อให้กระบวนการทำงาน
ที่มุ่งสู่ความสำเร็จ

1.1.2 ด้านความยืดหยุ่น หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนมีการปรับตัว
ให้สอดคล้องตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถยอมรับความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะจากผู้อื่นได้ มีการคิดในมุมมองที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์สามารถ
ยอมรับในความผิดพลาดแล้วแก้ไขให้ดีขึ้นและเปิดโอกาส รับฟังคำชี้แจงเหตุผลของ
นักเรียนแล้วหาทางช่วยเหลือหรือพัฒนานักเรียน

1.1.3 ด้านจินตนาการ หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนมีการปรับตัว
ให้สอดคล้องตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมสามารถยอมรับความคิดเห็น
และข้อเสนอแนะจากผู้อื่นได้ มีการคิดในมุมมองที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์สามารถ
ยอมรับในความผิดพลาดแล้วแก้ไขให้ดีขึ้นและเปิดโอกาส รับฟังคำชี้แจงเหตุผลของ
นักเรียนแล้วหาทางช่วยเหลือหรือพัฒนานักเรียน

1.1.4 ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนให้ความสำคัญต่อภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษาและวิชาชีพครู มีความใส่ใจต่อสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษามีความกระตือรือร้นต่อการพัฒนานักเรียน และมีเจตคติที่ดีตรงตามมาตรฐานวิชาชีพครู

1.2 วัฒนธรรมองค์การ หมายถึง การดำเนินงานของโรงเรียน มีการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงเพื่อความเจริญงอกงามในความเป็นองค์กรวม สะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม ประเพณีและการแสดงออกอันเป็นพฤติกรรมร่วมกันของผู้บริหาร บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 ประกอบด้วย

1.2.1 ด้านความเชื่อ หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนยึดมั่นในจรรยาวิชาชีพครู มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษามีความศรัทธาในผู้บริหารโรงเรียนเชื่อว่าสามารถพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

1.2.2 ด้านค่านิยม หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน มีการประชุมและสื่อสารเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนให้บุคลากรนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถโดยเน้นการทำงานเป็นทีมโดยยึดเป้าหมายตามแผนพัฒนาสถานศึกษาอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และมีความไว้วางใจกันผู้ปกครองให้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อโรงเรียน และนักเรียนมีความเคารพเชื่อฟังครู

1.2.3 ด้านขนบธรรมเนียม หมายถึง ชุมชนให้ความสำคัญต่อกิจกรรมของโรงเรียนมีการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนจนกลายเป็นส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ของงานในชุมชนให้ความเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของนักเรียนและผู้ปกครองผู้บริหาร และบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติต่อนักเรียนดังบุตรหลานของตนเองมีความประพฤติดีเป็นที่ศรัทธาของนักเรียนและผู้ปกครองและนักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน

1.2.4 ด้านบรรทัดฐาน หมายถึง โรงเรียนกำหนดเป้าหมายของประสิทธิผลไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมีนโยบายที่ชัดเจนมีกฎ ระเบียบกำกับการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เป็นธรรมเป็นไปตามกฎหมายบ้านเมืองมีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ชัดเจนมีกฎ ระเบียบ กำกับควบคุมความประพฤติของนักเรียนที่เหมาะสม

1.2.5 ด้านองค์การ หมายถึง โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงาน และแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจน มีระเบียบแบบแผนในการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนมีบุคลากรที่ชำนาญในการสอนวิชาการหรือ มีทักษะในการพัฒนาผู้เรียน บุคลากรในโรงเรียนมุ่งการทำงานให้สำเร็จลุล่วงให้โรงเรียน เป็นองค์กรที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงและมีงบประมาณในการบริหารงานอย่าง เพียงพอในการดำเนินการด้านอาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ เพียงพอต่อการจัดการเรียน การสอนที่มีคุณภาพ

1.3 ธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้และการกระตุ้นและการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกฝ่าย ทุกระดับ ร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา ประกอบด้วย คือ 1) ด้านความโปร่งใส 2) ด้านความรับผิดชอบต่อ 3) ด้านนิติธรรม 4) ด้านคุณธรรม 5) ด้านการมีส่วนร่วม และ 6) ด้านความเสมอภาค เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนการพัฒนาโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค การศึกษาที่ 11 ประกอบด้วย

1.3.1 ด้านความโปร่งใส หมายถึง โรงเรียนมีการจัดประชุมชี้แจง ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียน มีการจัดประชุมชี้แจง ให้บุคลากรในโรงเรียนทราบถึงสิทธิ หน้าที่ ภารกิจ ความรับผิดชอบต่อ การมีส่วนร่วม มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและสังคมได้รับทราบอย่าง สม่ำเสมอ มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีการเปิดเผย เกณฑ์ชี้วัดผล มีข้อมูลที่ถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานของโรงเรียนต่อสาธารณชน การรายงานผล การปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ และสามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานโรงเรียนได้ตลอดเวลา

1.3.2 ด้านความรับผิดชอบต่อ หมายถึง บุคลากรในโรงเรียนมีการปฏิบัติ หน้าที่อย่างมุ่งมั่นเอาใจใส่ต่อการทำงานอย่างเต็มที่ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นแบบอย่างที่ดี ในการปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบได้ถูกต้องครบถ้วน

1.3.3 ด้านนิติธรรม หมายถึง โรงเรียนให้ความสำคัญต่อการออกกฎระเบียบโดยคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของบุคลากร มีการให้เข้ามามีส่วนรับทราบระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้ในสถานศึกษาตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษา โดยยึดหลักความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกันอย่างเคร่งครัด มีการเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้

1.3.4 ด้านคุณธรรม หมายถึง ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน มีความประพฤติที่เหมาะสมเป็นผู้เสียสละ ชยัน อดทนในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน มีการสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่โดยด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสุภาพอ่อนโยน มีเมตตาริจิตในการปฏิบัติหน้าที่ตลอดเวลา มีความเมตตาและเอื้ออาทรต่อนักเรียน

1.3.5 ด้านการมีส่วนร่วม หมายถึง โรงเรียนเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาจากผู้เกี่ยวข้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานเปิดโอกาสให้บุคลากรเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา มีการระดมความคิดเห็น รับฟังปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานและการประเมินผลร่วมกัน มีการใช้กระบวนการตัดสินใจโดยใช้เสียงส่วนใหญ่ในการบริหารจัดการ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นๆ เข้ามาร่วมในการจัดซื้อ จัดจ้าง

1.3.6 ด้านความเสมอภาค หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติต่อบุคลากรในโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน มีการให้บริการแก่ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยความเสมอภาคตามลำดับแก่ผู้มาก่อน-หลังอย่างเป็นระบบ มีการวัดและประเมินผลบุคลากรอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน มีการรายงานผลการปฏิบัติงานหรือข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนต่อภาคส่วนต่างๆ ด้วยข้อมูลชุดเดียวกัน และมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อผู้มารับบริการทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน โรงเรียนให้ความสำคัญต่อนักเรียนอย่างเท่าเทียมกันให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ด้อยโอกาสให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้นอย่างเต็มความสามารถ มีการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนที่มีศักยภาพสูงให้มีโอกาสในการแข่งขันกับภายนอกได้อย่างเต็มความสามารถ

1.4 ประสิทธิภาพของการของโรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง

ความสามารถของโรงเรียนในการดำเนินงานกิจการต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และเป็นที่ยังพอใจ เชื่อมั่น ศรัทธาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกของกลุ่ม โดยสามารถประเมินได้จากการบรรลุเป้าหมายในความสำเร็จการพัฒนาโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค การศึกษาที่ 11 ประกอบด้วย

1.4.1 กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน หมายถึง ผู้เรียนมีการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีน้ำใจ ไมตรี และมีจิตอาสา มีการพัฒนาคุณธรรมด้านต่างๆ เช่น วินัย สติ กตัญญู อดทน ซื่อสัตย์ และประหยัด เป็นต้น มีความรู้ความสามารถตามหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดไว้ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ ในการดูแลสุขภาพตนเอง ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีคุณค่า และผู้เรียน สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

1.4.2 กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ หมายถึง ผู้เรียนมีอัตลักษณ์ที่เกิดขึ้นตาม ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ พันธกิจและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษา สถานศึกษา มีเอกลักษณ์ที่สะท้อนความโดดเด่น ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ตามพันธกิจ วัตถุประสงค์และบริบทของสถานศึกษา ผู้เรียนมีความสามารถและทักษะการสื่อสาร ด้วยภาษาอังกฤษ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถสื่อสารและสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ นานาประเทศ

1.4.3 กลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม หมายถึง สถานศึกษามีการ ดำเนินงานในการช่วยเหลือชุมชน สังคม รอบสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมและช่วยเหลือ ชุมชน มีระบบและกลไกในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติและสร้างการมีส่วนร่วมจากส่วนที่ เกี่ยวข้อง มีผลการประเมินการแก้ไขปัญหาที่มีสัมฤทธิ์ผลตรงตามความต้องการของชุมชน มีแนวทางปฏิบัติและกระบวนการทำงานที่ชัดเจนและปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

5. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคการศึกษาที่ 11 หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวน นักเรียนไม่เกิน 120 คน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของสำนักงานศึกษาธิการภาคที่ 11 ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร